

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: حقوق
گرایش: جزا و جرم شناسی

عنوان: بررسی انکار ضروری دین و مجازات آن در فقه امامیه و اهل سنت

استاد راهنما :

دکتر اکبر نایب زاده

استاد مشاور :

دکتر عباسقلی انصاری

طلبه :

علی مظفری

بهار ۱۳۹۰

بررسی انکار ضروری دین

و مجازات آن در فقه امامیه و اهل سنت

تقدیر و تشکر

با تشکر و سپاس به درگاه خداوند متعال که توفیق پذیرش ، تحصیل و تدوین این رساله را نصیبم فرمود . از تمامی عزیزان بویژه اساتید محترم جناب آقایان دکتر اکبر نایب زاده (استاد محترم راهنما) و دکتر عباسقلی انصاری (استاد محترم مشاور) و همچنین از مدیر محترم گروه آموزش ، علی الخصوص مدیریت محترم آموزش قضات روحانی جناب حجّه الاسلام و المسلمین آقای حسین نژاد سپاسگزارم . لازم می دانم در اینجا از خانواده و فرزندان عزیزم هم قدر دانی کنم که این موفقیت در سایه ی همکاری آنان بوده است.

علی مظفری

تقديم به:

به محضر مبارک امام عصر «ارواحنا له الفداء»

بسمه تعالی

تاریخ :

شماره : معاونت آموزشی - اداره کل تحصیلات تکمیلی

« فرم چکیده پایان نامه »

پیوست :

مشخصات پایان نامه :

نام طلبه : علی نام خانوادگی : مظفری کد تحصیلی : رشته تحصیلی : جزا و جرم شناسی
محل تحصیل : قم گرایش : جزا و جرم شناسی

عنوان پایان نامه : بررسی انکار ضروری دین و مجازات آن در فقه امامیه و اهل سنت

استاد راهنما : دکتر اکبر نایب زاده استاد مشاور : دکتر عباسقلی انصاری تاریخ دفاع :
کلید واژه ها : ارتداد ، فقه ، کفر ، مجازات ، انکار ، جحد ، ضروری ، دین ، مهدور الدم.

تعداد منابع :

۱۱۶

متن چکیده :

ضرورت پژوهش حاضر با عنوان: «بررسی انکار ضروری دین و مجازات آن در فقه امامیه و اهل سنت» با هدف مشخص کردن زوایای تاریک و مبهم انکار دین و ضروریات آن و عواقب سوء آن مسلم است. این تحقیق شامل بررسی مسائلی پیرامون این قضیه می پردازد که اسلام در مورد «انکار ضروری دین» و «ارتداد» و «کفر» سخت گیری کرده است تا از وقوع و پیامد آن جلوگیری کند و حکم و مجازات منکر ضروری دین هرگز در تضاد با حقوق بشر و یا به معنای عدم اختیار انسان در انتخاب دین و عقیده نیست، بلکه شخصی که اقدام به پذیرش اسلام می کند باید به آثار و عواقب انکار آن آگاهانه ملتزم شود. در حالی که قبل از پذیرش اسلام وی چنین تعهد و مسئولیتی ندارد. بنابراین احکام و مجازات مترتب بر منکر ضروری دین و مرتد، احکامی منصفانه و عادلانه و به صلاح فرد و جامعه است، زیرا ارتداد وانکار ضروری دین توطئه علیه دین و مردم است و فعل و عمل منکر ضروری دین پیامدهای منفی در فرد و جامعه ایجاد می کند که از جمله آن «احباط عمل»، «تحقیر و نابودی دین»، «تضعیف عقاید اسلامی» و «خطر نفوذ معاندین» می باشد.

نام و نام خانوادگی استاد راهنما و امضاء : نام و نام خانوادگی مشاور اول و امضاء : نام و نام خانوادگی مشاور دوم و امضاء :
اکبر نایب زاده عباسقلی انصاری

فهرست مطالب

عنوان

فصل اول : کلیات

مقدمه.....	۲
۱-۱- هدف تحقیق.....	۵
۱-۲- بیان مساله	۵
۱-۳- پیشینه ی تحقیق.....	۵
۱-۴- فرضیه های تحقیق.....	۵
۱-۵- سوالات تحقیق.....	۶
۱-۶- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۷
۱-۷- روش تحقیق.....	۷

فصل دوم : شرح واژه های بکار رفته

۱-۲- ارتداد	۹
۱-۱-۲- معنای لغوی ارتداد	۹
۱-۲-۲- معنای اصطلاحی ارتداد	۹
۲-۲- فقه	۱۰

- ۱۰-۲-۱- معنای لغوی فقه..... ۱۰
- ۱۰-۲-۲- معنای اصطلاحی فقه..... ۱۰
- ۱۱-۳-۲- کفر..... ۱۱
- ۱۱-۳-۱- معنای لغوی کفر..... ۱۱
- ۱۲-۳-۲- معنای اصطلاحی کفر..... ۱۲
- ۱۲-۴-۲- مجازات..... ۱۲
- ۱۲-۴-۱- معنای لغوی مجازات..... ۱۲
- ۱۳-۴-۲- معنای اصطلاحی مجازات..... ۱۳
- ۱۳-۵-۲- انکار..... ۱۳
- ۱۳-۵-۱- معنای لغوی انکار..... ۱۳
- ۱۳-۵-۲- معنای اصطلاحی انکار..... ۱۳
- ۱۴-۶-۲- جحد..... ۱۴
- ۱۴-۶-۱- معنای لغوی جحد..... ۱۴
- ۱۵-۶-۲- معنای اصطلاحی جحد..... ۱۵
- ۱۵-۷-۲- ضروری..... ۱۵
- ۱۵-۷-۱- معنای لغوی ضروری..... ۱۵
- ۱۶-۷-۲- معنای اصطلاحی ضروری..... ۱۶
- ۱۶-۸-۲- دین..... ۱۶
- ۱۶-۸-۱- معنای لغوی دین..... ۱۶

۱۷..... ۲-۸-۲- معنای اصطلاحی دین

17..... ۹-۲- مهذور الدم

17..... ۱-۹-۲- معنای لغوی مهذور الدم

۱۸..... ۲-۹-۲- معنای اصطلاحی مهذور الدم

فصل سوم : شناخت انکار ضروری دین ، کفر و ارتداد و منکرین ضروری

۲۰..... گفتار اول : شناخت ضروری دین و انکار آن

۲۱..... ۱-۱-۳- ضروری دین در قرآن

۲۳..... ۲-۱-۳- ضروریات دین در روایات

۲۴..... ۳-۱-۳- قاعده در شناخت ضروریات دین و انکار آن

۲۵..... ۴-۱-۳- تفاوت ضروریات دین و مجمع علیه

۲۶..... ۵-۱-۳- گستره و دامنه ی ضروریات دین

۲۶..... ۶-۱-۳- ضروریات دین در کلام فقها

۱-۶-۱-۳- عقیده فقهای

۲۶..... امامیه

۲-۶-۱-۳- عقیده فقهای اهل

۲۹..... سنّت

۳-۱-۷ - تبیین محل بحث در انکار ضروری

دین.....۳۰

۳-۱-۷-۱ نظریه سببیت

استقلالی.....۳۱ ۳-۱-۷-۲- نظریه

سببیت استلزامی (سببیت غیر مستقل).....۳۶

۳-۱-۸- منظور از دین در ضروری

دین.....۳۸

۳-۱-۹- فرق ضروریات دین و مذهب.....۳۸

۳-۱-۱۰- انکار ضروری یک مذهب از طرف پیروان مذاهب دیگر

.....۳۹

۳-۱-۱۱- انکار ضروری مذهب از طرف پیروان آن

مذهب.....۳۹

۳-۱-۱۲- بررسی انکار امامت و ولایت.....۴۲

۳-۱-۱۳- ادعای شبهه از سوی منکر ضروری

دین.....۴۵

۳-۱-۱۴- محل اجماع در تعریف ضروری دین.....۴۶

۳-۱-۱۴-۱ راههای ضروری شدن یک امر..... ۴۸

گفتار دوم: کفر و ارتداد منکر ضروری دین..... ۵۰

۳-۲-۱ - کفر و ارتداد منکر ضروری دین در روایات..... ۵۰

۳-۲-۲ - نگاهی به کفر آور بودن انکار ضروری

دین..... ۵۲

۳-۲-۳ ملاک کفر..... ۵۲

۳-۲-۴ انکار ضروری دین و ملازمه آن با کفر در فقه

امامیه..... ۵۴

۳-۲-۵ انکار ضروری دین و ملازمه آن با کفر در فقه اهل

سنت..... ۵۶

۳-۲-۵-۱ عقیده فقهای

حنفی..... ۵۶

۳-۲-۵-۲ عقیده فقهای

مالکی..... ۵۶

۳-۲-۵-۳ عقیده فقهای

شافعی..... ۵۷

۳-۲-۵-۴ - عقیده فقهای

حنبلی..... ۵۸

گفتار سوم: علل و انگیزه های انکار ضروری دین..... ۵۹

۳-۳-۱ - علل و انگیزه های انکار ضروری

دین..... ۵۹

۳-۳-۱-۱ - سست کردن و از بین بردن دین و

مذهب..... ۵۹

۳-۳-۱-۲ - ترس..... ۶۰

۳-۳-۱-۳ - اطاعت از کفار..... ۶۲

۳-۳-۱-۳ - فقر..... ۶۳

۳-۳-۱-۴ - آلودگی محیط اخلاقی و

اجتماعی..... ۶۳

۳-۳-۱-۵ - تبلیغ و عملکرد

دشمنان..... ۶۴

۳-۳-۱-۷ - معرفی غلط و ناصحیح دین و تبیین نارسای

آن..... ۶۵

گفتار چهارم : لزوم تقیّد به ضروریات دین.....۶۷

۳-۴-۱- لزوم تقیّد به ضروری دین در فقه

امامیه.....۶۷

۳-۴-۲- لزوم تقیّد به ضروری دین در فقه اهل

سنّت.....۶۸

۳-۴-۲-۱- در فقه

حنفی.....۶۸

۳-۴-۲-۲- در فقه

مالکی.....۶۹

۳-۴-۲-۳- در فقه

شافعی.....۶۹

۳-۴-۲-۴- در فقه

حنبلی.....۶۹

فصل چهارم : در موجبات و شرایط و مجازات مرتدین

۴-۱- گفتار اول : در شرایط و موجبات ارتداد.....۷۱

۴-۱-۱- اقسام مرتد در فقه امامیه.....۷۱

۱-۲-۴ - اقسام ارتداد در فقه اهل

سنت..... ۷۴

۳-۱-۴ - شرایط عمومی ارتداد در فقه

امامیه..... ۷۵

۱-۳-۱-۴ - بلوغ..... ۷۵

۲-۳-۱-۴ - عقل..... ۷۶

۳-۳-۱-۴ - اختیار..... ۷۷

۴-۳-۱-۴ - علم و قصد..... ۷۷

۴-۱-۴ - شرایط اختصاصی ارتداد در فقه

امامیه..... ۷۸

۱-۵-۱-۴ - شرایط ارتداد در فقه اهل

سنت..... ۷۹

۲-۵-۱-۴ - در فقه حنفی..... ۸۰

۳-۵-۱-۴ - در فقه مالکی..... ۸۱

۴-۵-۱-۴ - در فقه شافعی..... ۸۱

۴-۱-۵-۵-در فقه

حنبلی.....۸۲

۴-۱-۶- موجبات ارتداد در فقه

امامیه.....۸۳

۴-۱-۶-۱- تحقق کفر و ارتداد با نیت.....۸۵

۴-۱-۶-۲- تحقق کفر با گفتار کفر

آمیز.....۸۵

۴-۱-۶-۳- تحقق کفر با افعال کفر آمیز

.....۸۶

۴-۱-۶-۴- تحقق کفر با سب انبیاء و رسول و ائمه اطهار علیهم

السلام.....۸۷

۴-۱-۶-۵- تحقق کفر با انکار مجمع

علیه.....۸۸

۴-۱-۶-۶- تحقق کفر با انکار ضروری مذهب.....۸۹

۴-۱-۶-۷- تحقق کفر با انکار ضروری دین.....۹۱

۷-۱-۴- مجربات ارتداد در فقه اهل

سنت..... ۹۵

۷-۱-۴- در فقه

حنفی..... ۹۵

۷-۱-۴-۲- در فقه

مالکی..... ۹۵

۷-۱-۴-۳- در فقه شافعی..... ۹۶

۷-۱-۴-۴- در فقه

حنبلی..... ۹۶

گفتار دوم : در مجازات مرتد..... ۹۸

۷-۲-۱- نظر فقهای امامیه درباره ی مجازات

مرتد..... ۹۸

۷-۲-۱-۱- مجازات مرتد فطری

..... ۹۸

۷-۲-۲-۱- مجازات مرتد ملی..... ۱۰۱

۷-۲-۱-۲- مجازات مرتد در فقه اهل سنت..... ۱۰۳

۱۰۳..... دیدگاه حنفی ۱-۲-۲-۴

۱۰۴..... دیدگاه مالکی ۲-۲-۲-۴

۱۰۴..... دیدگاه شافعی ۳-۲-۲-۴

..... دیدگاه حنبلی ۴-۲-۲-۴

۱۰۵

۲-۱-۴- مجازات زن مرتد در فقه امامیه

۱۰۶.....

۱۰۹..... مجازات زن مرتد در فقه اهل سنت ۱-۲-۴

۱۱۰..... در مذهب حنفی ۱-۴-۲-۴

۱۱۱..... در مذهب مالکی ۲-۴-۲-۴

۱۱۲..... در مذهب شافعی ۳-۴-۲-۴

در مذهب حنبلی ۴-۴-۲-۴

۱۱۲.....

۱۱۳..... سایر احکام مرتدین ۵-۲-۴

۱-۵-۲-۴- انحلال نکاح

مرتد ۱۱۳.....

۱۱۳.....در فقه امامیه. ۱-۱-۵-۲-۴

۱۱۵.....در فقه اهل سنت ۲-۲-۵-۲-۴

۲-۵-۲-۴- تقسیم اموال مرتد در فقه امامیه

۱۱۷.....

۱۱۷.....مرتد فطری ۱-۲-۵-۲-۴

۲-۲-۵-۲-۴ مرتد

۱۱۷.....ملی

۱۱۹.....اموال زن مرتد. ۳-۲-۵-۲-۴

۳-۵-۲-۴- تقسیم اموال مرتد در فقه اهل

سنت..... ۱۱۹

۱۱۹.....در مذهب حنفی. ۱-۳-۵-۲-۴

۱۲۰.....در مذهب مالکی. ۲-۳-۵-۲-۴

.....در مذهب شافعی. ۳-۳-۵-۲-۴

۱۲۰

۴-۲-۵-۳-۴- در مذهب حنبلی

۱۲۱.....

گفتار سوم: مجازات منکر ضروری دین..... ۱۲۲.....

۴-۳-۱- فلسفه ی مجازات منکر ضروری

دین..... ۱۲۲.....

۴-۳-۲- نکات قابل تأمل در مجازات منکر ضروری دین

۱۲۳.....

۴-۳-۳- تفاوت مجازات مرد و زن منکر ضروری دین.....

۱۲۴

۴-۳-۴- مجازات منکر ضروری دین حد یا تعزیر.....

۱۲۵

۴-۳-۴-۱- تعریف حد..... ۱۲۶.....

۴-۳-۴-۲- حد در قرآن..... ۱۲۷.....

۴-۳-۴-۳- حد در روایات..... ۱۲۸.....

۴-۳-۴-۴- تعریف تعزیر..... ۱۲۹.....

۴-۳-۴-۵- تعزیر در قرآن..... ۱۳۱.....

۴-۳-۴-۶- تعزیر در روایات..... ۱۳۲.....

۴-۳-۴-۷- فرق حد و

تغزیر.....۱۳۴

۴-۳-۵- نظر فقهای اسلام در خصوص مجازات منکر ضروری دین

.....۱۳۵

۴-۳-۵-۱- نظر فقهای امامیه در ماهیت مجازات منکر ضروری

دین.....۱۳۵

۴-۳-۶- نظر فقهای اهل سنت در ماهیت مجازات منکر ضروری

دین.....۱۳۸

۴-۳-۷- مجازات منکر ضروری دین ، همان مجازات مرتد

است.....۱۳۹

۴-۳-۸- علت شدت مجازات منکر ضروری

دین.....۱۴۰

۴-۳-۹- پیامدهای انکار ضروری دین.....۱۴۱

۴-۳-۹-۱- وهن واز بین رفتن دین.....۱۴۱

۴-۳-۹-۲- کمرنگ شدن عقاید

اسلامی.....۱۴۱